

SIOBHAN CURHAM

ROZPRÁVAČKA Z AUSCHWITZU

Ljindeni

Rozprávačka z Auschwitzu

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Siobhan Curham

Rozprávačka z Auschwitzu – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

ROZPRÁVAČKA
z AUSCHWITZU

SIOBHAN CURHAM

ROZPRÁVAČKA
z AUSCHWITZU

Z angličtiny preložila Jarmila Pospěchová

Ljndeni

Siobhan Curham: *The Storyteller of Auschwitz*

Copyright © Siobhan Curham, 2023

First published in Great Britain in 2023 by Storyfire Ltd trading as Bookouture.

Translation © Jarmila Pospěchová, 2025

Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2025

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

Vytažovanie textu a dát z tejto publikácie v zmysle čl. 4 smernice 2019/790 EÚ je zakázané.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-4879-7

ISBN e-knihy 978-80-566-4905-3 (1. zverejnenie, 2025) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-566-4906-0 (1. zverejnenie, 2025) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-566-4904-6 (1. zverejnenie, 2025) (ePDF)

*Aj v koncentračnom tábore, áno, aj na takom mieste, musí byť básnik,
niekto, kto v ňom žije a cíti ako básnik, niekto, kto bude šíriť správu
o tom do sveta... Budem mysliacim srdcom týchto barakov.*

Etty Hillesumová

PROLÓG

V každom poriadnom príbehu hlavnú postavu v istej chvíli zrazia na kolená. Ako profesionálna rozprávačka príbehov to viem veľmi dobre – urobila som to svojej postave v každom svojom románe. Ale potom hrdina nájde v sebe netušenú silu, vstane a zabije pomyselného draka. Keď som ležala na prični na tomto Bohom zabudnutom mieste na konci železničnej trate, na samom konci ľudstva a zvonku ku mne doliehali výkriky dozorcov, ktoré som medzičasom znenávidela – *Raus! Schnell!* –, bolo mi jasné, že som sa vo svojom vlastnom životnom príbehu dostala do tohto momentu. Posledný šokujúci zvrát osudu, nové dno, ktoré dosiahla ich krutosť, ma zrazili na kolená, no ja som už nemala silu vstať. Chcela som tam len zostať ležať, až kým sa moja pokožka a kosti nerozpadnú a nerozletia sa ako prach medzi doskami prične na zem. Nezostalo mi už nič, absolútne *nič*. Už som nemala dôvod hľadať kdesi v skrytých hĺbkach mojej duše silu, ktorá tam možno kdesi ešte bola. Ale vtedy...

Keď som to už-úž chcela vzdať, v ušiach mi zazneli Tomaszove slová, ktoré mi povedal dávno predtým: „Keď sa toto všetko skončí, mohla by si celému svetu povedať, čo nám urobili. Mohla by si o tom napísať knihu.“ Keď mi to povedal, vtedy, na začiatku vojny, som nevedela, čo presne to bude znamenať – čo nám urobia, čo urobia

ľuďom, ktorých som milovala. No teraz vo mne čosi začalo tlieť. Iskra hnevu voči všetkej tej nespravodlivosti. Prečo by mali uniknúť spravodlivosti?

V diaľke som začula detský plač a okamžite som sa preniesla do tej strašnej chvíle, keď sa celý môj svet zrútil a bolestne som dopadla na kolená. Prečo by sa však môj príbeh mal skončiť takto? Nemci už priveľa príbehov ukončili priskoro. Zišlo mi na um ešte niečo: môže človek skutočne zomrieť, ak jeho príbeh žije ďalej? Telo možno áno, no duch sa preniesie do rozprávania ľudí a ožije zakaždým, keď niekto bude rozprávať jeho príbeh.

Cítila som, ako vo mne rastie chladné odhodlanie. Keby som prežila, aby som mohla vyrozprávať tento príbeh, nielenže by som dala celému svetu vedieť, čo nám tie beštie urobili, ale mohla by som aj oživiť ľudí, ktorých som tak veľmi milovala. Ich múdrosť, vzájomné prepojenia, túžby a láska by žili ďalej. Pozrela som sa na svoje krehké telo, vystupujúce kosti a pokožku tenkú ako papier, dohryzenú od vši. A vo chvíli absolútnej jasnozrivosti som si uvedomila, že nechcem, aby sa môj príbeh skončil tu. Musím prežiť. Musím vyrozprávať svetu náš príbeh, aby mohol žiť ďalej. Musím sa podeliť o nádherné dary, ktoré mi dali, aby z nich mohli čerpať aj ďalší. Zvrátila som tvár od hľadavej bolesti v boku a pomaly si sadla.

OKTÓBER 1940, PARÍŽ

Sotva som prišla do Café de la Paix a zbadala svojho vydavateľa, „nezdolného Antona Janvier“ – tak sa o ňom často vyjadroval *Paris Journal* –, ako skúma jedálny lístok s dôkladnosťou detektíva pátrajúceho po stopách zločinu, hneď som vedela, že niečo nie je v poriadku. Anton bol štamgastom v Café de La Paix väčšinu svojho života; niektoré dni tam dokonca zvykol raňajkovať, obedovať aj večerať. Poznal menu ako vlastnú dlaň a nikdy si ho nemusel pred objednávaním čítať.

Ďalšími náznakmi, že sa niečo deje, boli tmavé kruhy pod jeho očami a vlasy, zvyčajne uhladené dozadu, ktoré mu teraz v sivých pramienkoch strapatil vietor. Keď sme sa s Antonom dohodli na obede v Café de la Paix, zvyčajne som ho našla sedieť pri jeho obľúbenom stole pred reštauráciou s napoly vypitou fľašou *beaujolais*, ako si cez námestie vychutnáva výhľad na Operu. Pozrela som cez Place de l'Opéra a striaslo ma pri pohľade na pochodujúcich nemeckých vojakov. Vyleštené čizmy sa im leskli v bledozlatom jesennom slnku. Bolo vôbec prekvapujúce, že Anton mal zhrbené plecia a zamračené čelo? Odkedy nacisti v júni obsadili naše milované mesto, každému Parížanovi pribudla minimálne jedna vráska. Antonova nervozita

možno nemala so mnou nič spoločné. Kiežby... A keby aj áno, mala som v zálohe plán B. A bol to skvelý plán!

Nadýchla som sa, uhladila si čerstvo natočené vlasy a nasadila výraz spurného optimizmu, aspoň som v to dúfala.

„Dobrý deň, drahý priateľ!“ Podišla som k stolu a zvitála sa s ním naším obvyklým pozdravom.

Anton odložil jedálny lístok a postavil sa, aby ma privítal, no na sekundu sa zamračil ešte viac, až potom sa silene usmial. „Claudette!“ zvolal a pobožkal ma na obe líca.

Začala som sa naozaj báť. Už roky ma neoslovil celým menom. Odkedy sa môj debutový román *Auréline dobrodružstvá* stal bestsellerom, stali sme sa s Antonom dobrými priateľmi a oslovoval ma mojou prezývkou z detstva – Etty. To bolo pred siedmimi rokmi. Odvtedy mi o Aurélie vyšli ďalšie štyri romány, jeden úspešnejší ako druhý. Francúzske čitateľky si zamilovali moju nebojácnu hrdinku z tanečnej sály a prežívali s ňou každé dobrodružstvo. To však bolo ešte pred príchodom Nemcov, ktorí určité knihy od určitých autorov dali na čiernu listinu.

„Ako sa máš?“ spýtal sa Anton, keď sme si sadli. Fľaša pred ním bola takmer prázdna.

„Dá sa,“ odpovedala som. „A ty?“

„Mohlo by byť aj lepšie,“ mykol plecami, zamatové sako slivkovomodrej farby mu na nich viselo akosi voľnejšie než inokedy. Aj bonviván ako Anton, ktorý si ešte mohol dovoliť chodiť do reštaurácie, už pocítil následky potravinových prídelov zavedených v septembri. Nemci rozhodli, že my, Francúzi, si môžeme pri stolovaní objednať len jedno predjedlo, jedno hlavné jedlo a jeden kúsok syra.

„Jeden kúsok syra! Nie som žiadna myš, som chlap!“ rozčuľoval sa Anton, keď sa o tom dopyčul, pretože život bez táčnej plnej syrov za obedom a za večerou bol z jeho pohľadu absurdný.

K nášmu stolu pristúpil čašník a Anton si objednal klobáskový *cassoulet*; jeho obľúbené teľacie ragú *blanquette de veau* tiež padlo za obeť okupácii. Ja som si objednala obľúbenú cibuľovú polievku – cibuľu zatiaľ našťastie zo zoznamu nevyškrtli.

„Mám dobré správy,“ spustila som veselo.

„Naozaj?“ Naklonil sa dopredu a stíšil hlas. „Odchádzaš z Paríža?“

„Prosím? Nie!“ Keď Nemci začali pochodovať na Paríž, veľa ľudí utieklo z mesta vrátane môjho suseda Leviho z bytu nado mnou, s ktorým nás spájalo pekné priateľstvo. Prosil ma, aby som šla s ním, ale odmietla som. Tak tvrdo som pracovala, aby som získala svoj byt na ľavom brehu Seiny, nemienila som sa ho vzdať kvôli nikomu – a už vôbec nie kvôli Hitlerovi a jeho kumpánom.

„Aha.“ Anton klesol späť na stoličku a zatváril sa sklamané.

„Dokončila som rukopis piateho dielu. Konečne som prišla na to, čo urobiť s Auréliným otravne vytrvalým prenasledovateľom...“ Odmlčala som sa pre dramatický efekt. „Skončí v kadi plnej lepkavej ovsenej kaše v kuchyni hotela Ritz!“ Dúfala som, že Anton sa nakoniec zasa raz srdečne rozosmeje, no on iba väčšmi zosmutnel.

„Aj... aj ja mám nejaké správy,“ zakoktal, vzal fľašu a nalial mi zvyšok vína.

„Áno?“ Stiahlo mi žalúdok. Tváril sa tak vážne, až mi bolo jasné, že tentoraz to nebudú správy, aké som od neho obvykle počúvala – väčšinou o predaji mojich kníh, ktorý prekonal všetky očakávania.

Znova sa naklonil dopredu, opatrne sa poobzeral a šeptom pokračoval: „Ide o tie nové zákony, ktoré vláda schválila, o postavenie židov – *Le Statut des Juifs*.“

Zachvela som sa. Odkedy som sa dopočula o tom prekliatom zákone, ktorý zakazoval židom pracovať v určitých profesiách, dostala som strach. Vari sa len moja nočná mora nepremenila na skutočnosť?

Máš predsa plán B, pripomenul mi vnútorný hlas. Nezabudni na svojho nezlomného ducha, ktorý ťa priviedol až sem – z Marseille do srdca literárneho Paríža. Určite nájdeš spôsob, ako prekabátiť našu vládu plnú zradcov!

„Je mi to veľmi ľúto,“ dodal a sklopil pohľad na stôl. „My... už nemôžeme vydávať tvoje knihy.“

Preglgla som. Keď som s Antonom podpísala zmluvu na svoju prvú knihu, môj život sa od základov zmenil. Stať sa vydávanou spisovateľkou bolo ako dostať kľúče od magického kráľovstva na míle vzdialeného od sveta môjho detstva. A odkedy vyšla moja prvotina, žila som život paralelný so životom svojej literárnej hrdinky Aurélie – ten najkrajší dôkaz toho, ako ozajstný život nachádza inšpiráciu v umení, alebo naopak – už sa to ani nedalo rozlíšiť, naše osudy sa preplietli. Vôbec som si nevedela predstaviť, že by to tak odrazu nemuselo byť. Neprišla by som len o kariéru; vzali by mi to, čím som.

„Je mi to tak ľúto,“ zopakoval. Napokon zdvihol zrak a v hnedých očiach sa mu zaligotali slzy.

„Nič si z toho nerob,“ chlácholila som ho naoko bezstarostne. „Predpokladala som, že by ich hlúpe zákony mohli spôsobiť problémy, tak som vymyslela šikovný plán...“ Odmlčala som sa a v duchu sa modlila, aby s mojím plánom súhlasil. „Odteraz až do porážky Nemcov budem písať pod pseudonymom. Čo povieš na Edith London? Edith ako pocta mojej obľúbenej speváčke, Vrabčiakovi, a London, pretože... no... vždy som túžila ísť do Londýna.“ Nasilu som sa usmiala. „Snívam o popoludňajšom čaji v reštaurácii Fortnum and Mason a ako sa povožím v čiernom taxíku. Nehovoriac o tom, že by som raz chcela počuť pravého Londýňčana povedať: ‚Tak fajn, moja stará vojvodkyňa.‘“ Bolo mi jasné, že iba táram, ale bála som sa prestať, aby Anton náhodou môj nápad neodmietol. „To je nežné oslovenie,“ dodala som, keď som videla jeho nechápavý pohľad.

„Ako prosím?“

„Takto vraj Londýňčania hovoria svojim manželkám.“

„Máš v pláne vydať sa za Londýnčana?“

„To nie! Chcem sa len započúvať do ich reči.“ Začala som sa nervózne hrať s okrajom servítky, lebo tento rozhovor sa nevyvíjal celkom podľa plánu. „Takže, ehm, čo si myslíš o tom nápade s pseudonymom?“

Čakala som na jeho odpoveď a takmer som ani nedýchala. Písať pod iným menom bolo jediné riešenie, ktoré mi napadlo, keď som uvažovala, čo budem robiť, ak predsa len nastane táto chvíľa. No nemala som v zálohe žiadny iný plán, ak by nesúhlasil.

Na moje zdesenie pokrútil hlavou. „Ako by sme vysvetlili, že knihy o Aurélie zrazu píše niekto iný?“

„Mohli by sme sériu pozastaviť, kým sa vojna neskončí,“ odpovedala som a snažila sa nemyslieť na to, koľko práce ma stálo dokončenie rukopisu piateho dielu. Pripúšťala som, že nebude súhlasiť s plánom A, hoci ma to bolelo, toto bol jediný ústupok, ktorý som bola ochotná urobiť. Urobila by som čokoľvek, len aby som mohla ďalej písať. „Môžem napísať niečo celkom nové.“ S nádejou som sa naňho zahľadela. „Prosím?“

„Prepáč, ale je to priveľmi nebezpečné.“ Položil ruky na moje, ktoré ležali na stole. Nechty mal obhryzené až do krvi. „Na písanie teraz musíš zabudnúť, Claudette. Nemôžeš zostať v Paríži. Poznám nejakých ľudí. Pomôžem ti dostať sa do slobodnej zóny.“

Tak to teda nie! Neokupované časti Francúzska síce zatiaľ neboli pod priamou správou nacistov, ale náš nový premiér, maršal Pétain, bol očividne iba Hitlerovou bábkou. Napokon, veď to on stojí za zákonmi namierenými proti francúzskym židom.

„Ale ja nechcem utekať.“ Vytiahla som ruky spod Antonových a poriadne som si odpila z vína. Chutilo kyslo ako ocot a páliło ma v hrdle.

„Bude to len horšie,“ zašepkal. „Prosím, dovoľ mi pomôcť ti.“

„A čo židia, ktorí nemôžu utiecť?“ pozrela som naňho vzdorovito. „Neobrátim sa chrbtom k svojim ľuďom.“ A pritom som do synagógy

nevkročila už celé roky – od toho dňa, keď ma otec naposledy zbil a ja som ušla do Paríža. Odvtedy som robila všetko preto, aby som na svoj pôvod zabudla – nedodržiavala som žiadne tradície ani rituály. No teraz, keď ma začínali prenasledovať pre moje korene, začala vo mne narastať intenzívna túžba po návrate k môjmu ľudu.

Anton kývol na čašníka, aby priniesol ďalšie víno. „Tušil som, že budeš tvrdohlavá.“

„Nejde o tvrdohlavosť, to je...“ odmlčala som sa. Ako by som mu vysvetlila, čo by pre mňa znamenalo utiecť od všetkého, čo som si vybudovala? Anton pochádzal z bohatej rodiny a úspech jeho vydavateľstva mu majetok len znásobil. Nevedel, čo znamená začínať od nuly. Nevedel, aké to je, keď ťa neustále prenasleduje strach, že sa raz znova ocitneš na dlažbe. Vtom mi napadla hrozná myšlienka. „Ak neplánuješ vydať piaty diel, budeš chcieť naspäť zálohu?“

Na moju úľavu pokrútil hlavou. „Nie, pravdaže nie.“

Chvalabohu, aspoň to. Našťastie som všetky peniaze nerozhádzala – ak človek pochádza z chudobných pomerov, nikdy ľahkovážne nemíňa.

Chvíľu sme bez slova sedeli, dívala som sa na budovu Opery. Podľa Antona, odborníka na literárne legendy, Oscar Wilde – ktorý veľmi rád sedával v Café de la Paix – vraj raz presne na tejto terase zazrel príznak anjela. Ukázalo sa však, že to bol len odraz jednej zo zlatých sôch, ktoré sa týčili na vrchole honosnej budovy Opery. Wilde vtedy zrejme vypil o pohárik či dva viac absintu, než bolo rozumné. Keď mi Anton rozprával tento príbeh prvýkrát, prišiel mi nesmierne zábavný – a bola som nadšená, že kráčam v stopách takého literárneho veľikána, a ktovie, možno pijem z pohára, ktorý držal v ruke aj on. Teraz ma však pri tejto spomienke striaslo. Bola v tom zvláštna symbolika – akýsi obraz toho, čo sa stalo s týmto úžasným mestom. Nič už nie je také, ako bývalo. Všetko, čo pripomínalo náš starý život, bolo len príznakom.

Čašík prišiel s jedlom a novou fľašou vína. Vzala som lyžicu a poďobala do kúska chleba, ktorý plával navrchu polievky. Na syre sa leskla mastná blana, žalúdok mi stiahol ešte viac.

„Stále tu budem pre teba, ak by si čokoľvek potrebovala,“ pripomenul mi Anton a zastrčil si obrúsok za golier košele.

„Vďaka,“ zamrmlala som a nabrala si z polievky. Možno mi chuť skazila iba moja náhla skleslosť, no polievka nechutila tak bohato a výdatne ako obyčajne. V očiach ma začali páliť slzy.

„Vlastne ani nie som hladná.“ Nato som odstrčila misku. „Asi už pôjdem.“

„Etty, prosím.“ Anton sa na mňa zahľadel prosebným pohľadom.

„Je odporná,“ odvetila som ticho. „A určite v nej nie je hovädzí vývar.“

Zmätene sa na mňa zadíval, a mnou spod prvotnej hmly šoku začal zmietat' hnev. To ma pozval na obed preto, aby mi oznámil takúto správu? Táto kaviareň, kde som prežila toľko šťastných chvíľ, bude pre mňa odteraz navždy symbolom miesta, kde sa zrútili moje nádeje a sny. Mal ma radšej zavolať do kancelárie – ibažeby... Možno nechcel, aby niekto videl, že mu do vydavateľstva vstupuje židovka. Okamžite sa mi v mysli vybavili slová z plagátov, ktoré sa po Paríži šírili ako plesseň: *Žid je náš nepriateľ*.

„Je to nechutné,“ vyštekla som a postavila sa.

„Etty.“ Tiež vstal a sňal si servítku z goliera. „Neviem, čo povedať.“

Pozrela som sa ponad stôl na svojho starého priateľa, mentora, jediného človeka, ktorému som verila natol'ko, že som mu s dôverou vložila do rúk svoju spisovateľskú kariéru.

„Bez hovädzieho vývaru to nie je ono,“ vysúkala som horko-ťažko zo seba, potom som sa otočila a ušla, zatiaľ čo mi po lícach stekali slzy.

OKTÓBER 1940, PARÍŽ

Ledva som sa dovliekla domov. Môj byt na nábreží s dlhými okenicami a vysokými stropmi bol prvým miestom v mojom živote, kde som sa naozaj cítila ako doma. Rovnako ako Café de la Paix, aj môj byt bol ako múzeum starostlivo uchovávaných spomienok – kamkoľvek som sa pozrela, všade mi niečo pripomínalo úžasné rozhovory, večierky plné smiechu a vášnivé stretnutia. Za päť rokov, odkedy som v ňom bývala, som ho premenila na domov, o akom som snívala ako dieťa – plný kníh, zaujímavých artefaktov a starožitností, s rádiom v každej miestnosti, aby ma všade sprevádzala hudba a mohla som si hocikedy zatancovať. No tento byt bol pre mňa predovšetkým bezpečným prístavom pred svetom – dokonalý protiklad k domu hrôzy, v ktorom som vyrastala.

Keď som vystupovala po širokom kamennom schodisku na druhé poschodie, cítila som, ako sa ma zmocňuje strach. Budem si môcť dovoliť zostať tu bez ďalšej zmluvy s vydavateľom? Posledná záloha od Antona mi už nadhlo nevystačí, aj keď som bola zvyknutá šetriť. Vošla som do bytu a zamierila rovno do obývačky, na svoje obľúbené miestečko na premýšľanie – na sedadlo v okennom výklenku s výhľadom na rieku. Sadla som si a objala jeden z hodvábnych vankúšov. Urobil môj sused Levi dobre, keď odišiel z Paríža? Och, ako mi len

chýbal tlmený zvuk jeho krokov na plafone! Ako mi chýbal jemný cinkot jeho klavíra, ktorý sa niesol vánkom cez otvorené okno!

Zadávala som sa späť do obývačky a na okamih som opäť počula duchov minulosti: ozvenu rozhovorov, smiechu a hudby z večierkov. Pohľadom som zabľúdila k písaciemu stroju, ktorý stál na stole pri druhom okne. Vedľa neho ležal úhladne položený rukopis piatej knihy o Aurélie. Keď som si spomenula na všetku prácu, ktorú som vložila do tých strán – všetko to vymýšľanie príbehu, prepisovanie a snahu vytvoriť postavu jej novej lásky, tak trochu darebáka, no stále neodolateľného sympatáka –, začalo ma zaplavovať zúfalstvo.

Podišla som k rukopisu, vzala ho, rýchlo začala obracať stránky a s obrovským smútkom hľadela na tisíce slov napísané s toľkou starostlivosťou. Ako dieťa ma nesmierne fascinovalo, že vhodne usporiadané písmená môžu vytvárať celkom nové svety. Ale teraz mi moje vlastné slová pripadali ako bezvýznamné značky a háky-báky, ktoré si už nikdy nikto neprečíta.

Ticho zrazu prerušil akýsi rozruch a zdola sa ozvali mužské hlasy. Krv v žilách mi stuhla pri ostrom zvuku krokov, ktorý som už poznala – po schodoch dupali tvrdé podrážky vojenských čízem. Nemeckí vojaci. Prišli vari po mňa? Prišli mi oznámiť, že už vôbec nemôžem písať, lebo som sa previnila tým, že som sa narodila ako židovka?

No kroky nezastali pri mojich dverách – pokračovali nahor, na najvyššie poschodie. Strhla som sa pri hlasnom buchnutí nad sebou a potom sa po Leviho byte začali pohybovať ťažké kroky. *Čo asi môžu uňho robiť?* húpala som, pozerajúc na strop. Po chvíli sa ozval popevok akejsi nemeckej pesničky – to sa vojaci vracali dolu schodmi.

Pristúpila som k stene pri okne a opatrne vykukla von. Pri našom dome stál vojenský nákladiak a jeden z vojakov práve nakladal na korbu Leviho obraz. V hrdle mi navrela hrča. Leviho zbierka umenia bola jeho pýchou i radosťou. Keď ma prvýkrát pozval k sebe na pohárík, ukazoval mi svoje obrazy s takou nehou, akoby mi predstavoval vlastné deti. „Nikdy som sa neoženil,“ povedal mi, usrkávajúc si

z *kiru royal*. „Mojou jedinou skutočnou láskou je môj klavír.“ Potom ma pobavil príbehmi zo svojho života koncertného pianistu, ako precestoval svet na turné a v každom meste si kúpil nejaké vzácne umelecké dielo. Tieto príbehy ma fascinovali ešte viac než samotné obrazy – najmä príbeh o tom, ako vymenil súkromný klavírny koncert za Rembrandta. A teraz si tí nacistickí bastardi jednoducho zobrali, čo sa im zachcelo, bez štipky rešpektu. Strhla som sa, keď nemecký vojak hodil na nákladiak ďalší obraz a bolo mu úplne jedno, že to môže byť dielo nejakého majstra.

Lenže Nemcom očividne nešlo iba o Leviho obrazy. Počas nasledujúcich hodín som sa bezmocne prizerala, ako plnia nákladiak všetkými jeho vecami – nahádzali tam dokonca aj jeho posteľnú bielizeň a panvice. Keď som však videla, ako na korbu bezcitne hodili jeho milované hojdacie kreslo, takmer ma to zlomilo a len-len že som sa nerozbehla dolu a nevrhla sa na nich. Toto nebolo obyčajné zlodejstvo z chamtivosti – snažili sa vymazať všetky stopy, že Levi vôbec niekedy existoval.

Keď sa nákladiak konečne pohol preč, rozhliadla som sa po obývačke a pohľad mi padol na moje vlastné veci. Rovnako ako Leviho obrazy, aj každý predmet v tejto miestnosti mal svoj príbeh. Ošarpaná busta Mozarta s jedným uchom, ktorej sa mi ulútostilo na blšom trhu, starožitný šijací stroj, ktorý som používala ako vešiak na náhrdelníky, gramofón, okolo ktorého sa točilo toľko večierkov, moje obľúbené rádio v štýle art deco z dvadsiatych rokov. A potom mi zrak padol na bábiku Aurélie, vyfintenú v červenom tanečnom kostýme s flitrami, stojacu na rímse kozuba s roztvoreným náručím. Bol to darček od Antona, keď sa môj tretí román o Aurélie stal okamžitým bestsellerom. Doteraz bola táto bábika veselou pripomienkou mojich úspechov, no jej namaľovaný úsmev mi teraz pripadal ako výsmech a symbolizoval všetko, o čo ma pripravili.

Zachvátila ma slepá zúrivosť. Priskočila som k rímse, schmatla bábiku, zbehla po schodoch a vybehla von.

Slnko sa skrylo za nafúknutú masu sivých mrakov a nehybný vzduch voňal po blížiacom sa daždi. Cítla som, ako mi telom prúdi divoká energia, akú som nezažila odo dňa, keď som utiekla z domu. Ako sa nacisti opovažujú okupovať našu krajinu a plieniť naše veci? Ako sa opovažujú určovať nám, kde môžeme a kde nemôžeme pracovať? Prečo, ach, prečo len Anton nesúhlasil s mojím plánom? Prečo mi nedovolil písať pod pseudonymom?

Musím prestať naňho myslieť. Musím prestať myslieť na Aurélie. Už sa na nikoho z nich nemôžem spoliehať.

Rázne som vykročila k mostu a bez jediného zaváhania bábijku šmarila do temných vôd Seiny.

No len čo som začula čľupnutie, okamžite som to oľutovala. Ako som mohla byť taká bezcitná k svojej vlastnej literárnej hrdinke? Ako som jej mohla pripraviť takúto smrť v kalnej vode? Ona predsa za nič nemôže. Zachránila ma pred chudobou a biedou – a takto som sa jej odvdáčila? Nebola som o nič lepšia ako ten chladnokrvný Nemec.

„Ach, Aurélie, prepáč mi,“ zavzlykala som a začala som sa štverať na okraj mosta. Na okamih som zazrela jej červenohnedé vlasy plávajúce pod hladinou, no skôr než som stihla skočiť za ňou, začula som, ako sa ku mne blížia rýchle kroky. Nech je to hoci aj nemecký vojak! Už mi to bolo jedno.

„Čo to robíte?“ ozval sa po francúzsky mužský hlas s prízvukom, ktorý som nevedela zaradiť. Zozadu ma za plecía uchopili silné ruky.

Otočila som sa a uvidela pred sebou muža v elegantnom čiernom obleku. Jeho nakrátko ostrihané tmavé vlasy a ostrá jazva na líci pripomínajúca blesk však naznačovali, že by sa cítil pohodlnejšie v menej formálnom odevu.

„Musím ju zachrániť!“ vykrikla som a pokúsila sa vymaniť z jeho zovretia.

„Doriti!“ zahrešil a pozrel do vody. „Spadla do rieky?“

„Áno,“ zalapala som po dychu.

Pustil ma a rýchlo si vyzliekol sako.

„Čo to... Nie, vy... vy mi nerozumiete...“ zakoktala som sa, keď mrštné ako atlét vyskočil na okraj mosta.

„Nebojte sa, vytiahnem ju,“ povedal a bez váhania skočil do vody.

„Nie!“ vykričla som.

„Nikoho nevidím. Je to dieťa?“ zavolať na mňa a hlas sa mu zvlášť-ne odrážal pod mostom.

„Nie, ehm, je to bábika,“ odpovedala som, zvierajúc pery v očakávaní jeho reakcie.

Nastalo desivé ticho. Napokon sa znova vynoril nad hladinu.

„Bábika?!“ zreval.

„Áno. Prepáčte, skočili ste, skôr než som vám to stihla vysvetliť.“

Potichu zahrešil, nato bolo počuť špliechanie vody a potom začal plávať k brehu.

Zodvihla som mu sako zo zeme a ponáhľala sa mu oproti.

„Takže bábika!“ zamrmľal, keď sa vynoril z rieky. Mokrú košeľu sa mu prilepila na telo a pod ňou sa črtali široké plecica a svalnaté ramená. V ruke držal do nitky premočenú Aurélie. „Je to ona?“

Prikývla som, líca mi horeli. „Viete, nie je to obyčajná bábika,“ dodala som rýchlo, snažiac sa zachrániť situáciu.

„Nehovorte, naozaj?“ Zotrel si blato z oka. „A čo je to vlastne za bábika?“

Vytiahla som z vrečka vreckovku a podala mu ju. „Tu máte, na osušenie. Aspoň na tvár.“

„Vďaka,“ zamrmľal a flochol na jemný kúsok látky.

„Som spisovateľka,“ povedala som na vysvetlenie. „Som spisovateľka, napísala som sériu kníh s názvom *Auréline dobrodružstvá*. Počuli ste o nich?“

Pokrútil hlavou.

„Ale možno ich pozná vaša manželka alebo sestra.“

„Nemám manželku ani sestru,“ zavrčal, utierajúc si tvár do vreckovky, na ktorej zostali hnedé škvrny.

„Aha, dobre. Viete, túto bábiku mi dal vyrobiť môj vydavateľ,“ pokračovala som, zúfalo sa snažiac zachrániť situáciu – a zvyšky svojej dôstojnosti.

„Aké milé,“ utrúsil sucho.

„Áno,“ súhlasila som a rozhodla sa ignorovať jeho sarkazmus. „Ale mala som naozaj hrozný deň a nakoniec som ju hodila do rieky.“

„Vy ste ju hodili do rieky?“ Pozrel na mňa, akoby som práve ušla z ústavu pre choromyseľných.

„Áno, ale okamžite som to oľutovala, preto som sa chystala skočiť za ňou, kým ste ma nepredbehli.“

Zhlboka vzdychol. Očividne som bola ten najúbohejší človek, akého kedy stretol.

„Veľmi sa ospravedlňujem,“ dodala som skľúčene.

Dnes bol naozaj príšerný deň. Ale mojej smole ešte nebol koniec. Ulicou sa ozvalo zaškrípanie pneumatík. Jediné autá, ktoré sa v týchto dňoch pohybovali po parížskych uliciach, boli čierne mercedesy, a tie šoférovali Nemci.

„Doriti!“ zahrešil chlap.

„Nemusíte sa báť, ešte nie je zákaz vychádzania,“ snažila som sa ho upokojiť.

„Nesmú ma zbadať,“ povedal a začal sa nervózne obzerať, akoby hľadal úkryt.

„Rýchlo.“ Schmatla som ho za mokrý rukáv a rozbehli sme sa cez cestu do môjho bytu. „Poďte so mnou,“ povedala som a viedla ho hore schodmi.

Zvonka sa ozvalo škrípanie bŕzd, auto zastavilo, a mne na chvíľu zamrelo srdce. Videli nás? S trasúcimi sa rukami som odomkla dvere do bytu a gestom naznačila mužovi, aby vošiel.

„Tu bývate?“ zamrmal a upieral pohľad na luster visiaci zo stropu v hale.

„Áno – teda zatiaľ.“

Ponáhľala som sa do obývačky a opatrne vykukla von. Z auta vystúpili muži v nemeckých uniformách a rozhliadali sa po ulici.

„Hľadajú... hľadajú vás?“ spýtala som sa a rýchlo zatiahla závesy.

„Nie, ale ak ma nájdú, budem mať veľký problém,“ odvetil, stále stojac vo dverách obývačky. „Hľadajú všetkých nefrancúzskych židov. Zhromažďujú nás a posielajú do tábora pri Pyrenejach.“

„Ste žid?“

Prikývol, no okamžite stuhol, akoby očakával útok. „Nebojte sa, odídem, hneď ako zmiznú.“

„To je v poriadku, ja... ja som tiež židovka.“ Bolo zvláštne vysloviť tie slová nahlas po ôsmich rokoch snahy zabudnúť na svoj pôvod.

„Naozaj?“ Preletel pohľadom po miestnosti, akoby hľadal dôkaz, až mu zrak padol na strieborné šabatové svietniky na jedálenskom stole – jedínú pamiatku na môj minulý život. Patrili starej pani Belamyovej, mojej susedke z detstva, ktorú som mala veľmi rada. Odkázala mi ich, keď zomrela. Už roky som však v piatok večer sviečky nezapálila. Muž sa opäť pozrel k oknu. „Ešte sú tam?“

Vykukla som von: muži práve nasadali do auta. „Áno, ale myslím, že odchádzajú.“ Počkala som pár sekúnd, no auto zostalo stáť na mieste. „Alebo možno nie.“

„Skvelé,“ zamrmľal.

„To je v poriadku, môžete tu zostať, dokiaľ budete potrebovať. A nemyslím, že by bolo bezpečné ísť von takto – určite by si vás všimli.“ Ukázala som naňho – na koberci pod ním sa tvorila mláčka špinavej vody. „Nechcete sa umyť v kúpeľni? Pohľadám vám nejaké oblečenie. Pred pár rokmi som mala obdobie pánskych oblekov, ale obávam sa, že vám budú trochu príúzke.“ Pri pohľade na jeho široké plecia som pocítila záchvev neistoty. Bolo správne dovoliť cudziemu chlapovi, mocnému ako býk, aby sa vyzliekol v mojej kúpeľni? „Len aby ste vedeli, som expertka na Krav maga,“ dodala som dúfajúc, že neprekukne túto moju očividnú lož. Najbližšie som sa však k tomuto bojovému umeniu zblízka, ktoré vymysleli na Slovensku na ochranu

židov pred antisemitskými útokmi, dostala, keď mi o ňom rozprával Levi.

„Ale nehovorte?“ Po prvý raz, odkedy sme sa stretli, sa muž usmial – tvár sa mu v okamihu rozjasnila a zrazu pôsobila chlapčensky. Na brade mal hlbokú jamku, akoby vytesanú dlátom. Pocítila som známe nutkanie načiahnuť sa po jeden z mnohých zápisníkov, ktoré som mala porozkladané po celom byte, vždy pripravené zachytiť momentálnu inšpiráciu. Bol by dokonalou predlohou pre tajomného neznámeho v ďalšom Aurélinom dobrodružstve. Lenže vzápätí som zosmutnela – Aurélie už nečaká žiadne ďalšie dobrodružstvo.

„Áno. Ale poďte, ukážem vám, kde je kúpeľňa, skôr než mi zafarbíte koberec nahnedo.“ Rýchlo som ho obišla a vyšla na chodbu.

„Aj ja sa viem biť,“ povedal, idúc za mnou do kúpeľne.

Srdce mi zamrelo. „Naozaj?“

„Áno, som boxer.“

„Aha.“

„Volám sa Tomasz Zolanvari, možno ste o mne počuli.“ Teraz sa už usmieval od ucha k uchu. Očividne si ma doberal pre moje údajné skúsenosti s bojovým umením Krav maga, ale jeho úsmev bol skôr láskavý ako posmešný.

„Nie, prepáčte. Box naozaj nemusím.“

„Samozrejme, to som si myslel, keďže vy ste expertka na boj zblízka.“

„Áno, ale radšej sa zúčastňujem, než aby som bola len divákom,“ zamrmala som, vošla do kúpeľne a pustila vodu do vane, túžobne si želajúc, aby som sa toľko nečervenala. Klamanie mi absolútne nejde. V mojej tvári sa dá čítať ako v otvorenej knihe.

„Páni, vaša kúpeľňa je veľká ako celý môj byt!“ zvolal a obrátil sa na päte, aby si dokola prezrel celú miestnosť.

„Fajn, tak šup-šup, okúpte sa,“ pobádala som ho trocha nervózne. „A oblečenie si môžete oprat' v umývadle. Zatiaľ vám idem pohľadať niečo na prezlečenie.“

Prikývol. „Dobre. Ďakujem.“

Zatvorila som za ním dvere a chvíľu sa snažila upokojiť, až potom som sa ponáhľala do spálne prehľadávať oblečenie v skrini v snahe nájsť čokoľvek, čo by sa mohlo aspoň trochu hodiť. Jediný kúsok oblečenia, ktorý by veľkosťou ako-tak sedel, bol ružový saténový župan s vyšívanými ružami na hrudi. Bude v tom vyzerat' smiešne, ale aspoň nebude nahý. Priniesla som župan do kúpeľne.

„Niečo som ti našla, kým ti uschnú veci,“ zvolala som cez zatvorené dvere a začala mu tykať. „Nechala som to vonku.“

„Fajn, ďakujem,“ odpovedal a z vane sa ozvalo špliechanie.

Aký šialený deň!

Vrátila som sa do obývačky a vykukla von. Pomaly sa sťahoval súmrak a vtlačal na ulicu pod oknom dlhé tmavé tieň. Auto tam už nestálo, ale po chodníku na nábreží kráčala vojenská hliadka.

Vzala som premočenú Aurélie zo stola. „Prepáč,“ zašepkala som a pritisla si ju k hrudi. Od svojho príchodu do Paríža som si našla mnoho priateľov, ale Aurélie bola mojou vernou spoločníčkou, ako majú deti imaginárnych priateľov, a žila v mojej hlave. „Budeš mi chýbať,“ zašepkala som.

*Ale chod! Stále budem v tvojej myšli, predstavila som si jej odpoveď.
A ani Hitler ma odtiaľ nedostane.*

OKTÓBER 1940, PARÍŽ

A by som aspoň na chvíľu zabudla na nacistov hliadkujúcich pred mojím bytom a tajomného nahého chlapa v mojej kúpeľni, vybrala som sa do kuchyne a postavila kanvicu na sporák. Dokiaľ som čakala, kým voda zovrie, zapla som rádio. Miestnosť sa naplnila hudbou a v tej chvíli zo mňa trochu opadlo napätie. Hrali pieseň *Elle fréquentait la rue Pigalle* od Edith Piaf – jednu z mojich obľúbených skladieb z minulého roka. Milovala som text tejto piesne, a obzvlášť sa mi páčilo, že v ňom Edith rozprávala príbeh o žene z Pigalle – mojej obľúbenej štvrte v Paríži. Natoľko ma fascinoval drsný ruch tamojších barov, tanečných sál a umeleckej komunity, že som práve tam zasadila príbehy o Aurélie. Mali sme niečo spoločné – aj ona bola na „nesprávnej strane“. Napokon, nebola som na tom vlastne rovnako, ak by niekto nahliadol pod pozlátkou zmlúv na moje knihy a bytu na ľavom brehu Seiny? Aj preto som milovala Edith Piaf a jej piesne. Mala som pocit, že sme s Vrabčiakom spriaznené duše.

Krútila som sa po kuchyni a spievala do mažiarového tlčika ako do mikrofónu, keď sa vo dverách objavil Tomasz v mojom župane – ružový satén sa mu napínal cez široké plecia. Pred sebou držal mokré oblečenie.

„Práve som sa chystala pripraviť niečo na jedenie. Si hladný?“ spýtala som sa a rýchlo vrátila tlčík naspäť do mažiara.

„Ako vlk,“ prikývol. „Ale...“ rozhlíadal sa po kuchyni, akoby hľadal jedlo.

„Neboj sa, v komore sa ešte čosi nájde.“

„Nie, nehľadal som jedlo, hľadal som hodiny.“

„Hodiny?“ Nechápavo som naňho pozrela.

„Hodiny. Nevieš, koľko je hodín?“

„Prečo? Chystáš sa premeniť na tekvicu?“

Teraz nechápal on a situácia bola čoraz trápnejšia.

„Len žartujem,“ zamrmala som. „Vieš, ako keď Popoluška musí odísť z bálu pred polnocou. Myslela som, že možno musíš byť do určitého času.“

„Musím – dnes,“ odvetil. „*Seudah hamafseket* – zjesť posledné jedlo pred pôstom pred západom slnka.“

„Ó áno, samozrejme,“ vyhrkla som. Dnes je predsa predvečer sviatku Jom Kipur, Dňa zmierenia. „Neboj sa, ešte máme čas. Nie je ani päť hodín.“

„Výborne.“

Vymenili sme si rozpačité úsmevy, zatiaľ čo som sa zúfalo snažila spomenúť si na rituály spojené s predvečerom sviatku Jom Kipur.

„Ale najprv ti dáme oblečenie usušiť k ohňu.“ Vzala som mu mokré šaty.

„Ty ešte máš uhlie?“ začudoval sa a šiel za mnou do obývačky.

„Nie, ale mám veľa podkúrky.“ Vzala som zo stola svoj rukopis a položila ho do kozuba.

„To nevyzerá ako podkúrka.“

„Aj tak sa to už na nič iné nehodí,“ pokrčila som plecami.

„Čo je to?“ spýtal sa, keď som vzala škatuľku zápalek z rímsoy.

„To je – *bol* – môj najnovší román.“

„Prosím?“ Chytil ma za ruku, aby ma zastavil. „Nemôžeš predsa spaľiť svoju knihu len preto, aby sa mi usušilo oblečenie. Máš inú kópiu?“

Pokrútila som hlavou. „Nie, ale už ani nie som spisovateľka, takže na tom nezáleží.“

„Nerozumiem. Čo sa stalo?“

„*Le Statut des Juifs*,“ odpovedala som pochmúrne. „Vďaka našej vláde, ktorá sa plazí pred nacistami, si už nemôžem zarábať na živobytie písaním kníh.“

Zamračil sa, no v ružovom župane jeho pohľad pôsobil o niečo menej hrozivo. „Preto si hodila bábiku do rieky?“

„Áno. Myslela som si, že sa mi ulaví, keď už na mňa z rímsy nebude neustále hľadiť a pripomínať mi, čo všetko mi vzali.“

„Veď ju stačilo odložiť do skrine.“

Pokrútila som hlavou. „To by nebolo dostatočne dramatické.“

Zasmial sa. „Drámu sa ti rozhodne podarilo vytvoriť.“

„Áno, prepáč.“ Postavila som drevený sušiac na šaty vedľa kozuba.

„Koľko kníh si vlastne napísala?“ spýtal sa Tomasz, keď naň zavesil svoje nohavice.

„Toto by bola piata,“ kývla som smerom k rukopisu.

Naklonil sa poza mňa a vzal rukopis z kozuba. „Nikdy ti nezabránia, aby si bola spisovateľkou – pokiaľ im to sama nedovolíš.“

„Nerozumieš tomu. Môj vydavateľ už nesmie vydávať moje knihy. Nacisti zakázali predávať knihy od židovských autorov.“

„Urobili to aj u nás doma, v Poľsku. Dokonca pálili knihy židovských autorov.“

Pri tej predstave sa mi zdvihol žalúdok.

„A ty teraz chceš spáliť vlastnú knihu,“ dodal ticho.

Vytrhla som mu rukopis z rúk a pevne si ho pritlačila k hrudi. „Neviem, čo je to dnes so mnou. Cítim sa taká... tak bezmocná.“

Prikývol. „Rozumiem ti, ver mi. Ale nesmieš im dovoliť, aby zvíťazili.“

„Oni už predsa zvíťazili,“ vzdychla som. „Vzali mi moju kariéru.“

„Ako píšeš svoje príbehy?“ spýtal sa.

„Tam, na písacom stroji,“ ukázala som na stôl pri okne.

„To som nemyslel. Skôr než ich napíšeš, odkiaľ ich berieš?“

„Ach, už chápem – z hlavy.“

„Presne tak. A sú v tvojej hlave nejakí nacisti?“

„Iba keď na nich myslím.“

„Tak na nich nemysli. Ďalej vymýšľaj príbehy. A jedného dňa, keď sa toto všetko skončí a my ich porazíme, jednoducho prepíšeš svoje príbehy na papier.“

„Hovoriš presne ako ona!“ zvolala som a ukázala na premočenú Aurélie na stole.

„Tá bábika sa s tebou rozpráva?“ zamračil sa.

„Nie nahlas, v mojej hlave.“ Zasmiala som sa. „Neboj sa, nepreškôčilo mi. Všetky moje postavy sa so mnou rozprávajú. Inak by som predsa nemohla rozprávať ich príbehy.“

Pokrčil plecami a pobaveno sa na mňa usmial.

„Nemyslím si, že si momentálne v pozícii, aby si si zo mňa utáhoval.“ Významne som pozrela na saténový župan.

„To je pravda.“ Teraz sa začervenal on.

Na chvíľu zavládlo ticho. „Pustím sa teda do prípravy sviatočnej hostiny,“ povedala som, aby som prelomila narastajúce rozpaky. „Teda takej hostiny, akú nám dovoľia prídelové lístky.“

„Naozaj to nie je problém?“ spýtal sa ešte raz s obavami. „Pokojne sa môžem začať rovno postiť, ak nemáš dosť jedla pre oboch.“

„Nie, je to v poriadku. Zostaň tu a urob si pohodlie.“

Ponáhľala som sa spať do kuchyne dúfajúc, že nepôjde za mnou a budem mať chvíľku pre seba, aby som sa trochu upokojila. Do západu slnka už nezostávalo dosť času na prípravu macesových knedličiek, ale celkom isto zvládnem slepačí vývar podľa receptu pani Bellamyovej – bez sliepky. Z komory som vzala posledné dve mrkvy a cibuľu.

Minulý rok ma Levi pozval na predvečer Dňa zmierenia na večeru k sebe a hostili sme sa kuracím mäsom, zemiakmi a čerstvou *chalou*. Po tom, čo zapálil sviečky na pamiatku zosnulých, odišiel do synagógy, a ja som sa vrátila k sebe, kde som napísala kapitolu

o Aurélie tancujúcej v Moulin Rouge a snažila sa zo všetkých síl nemyslieť na otca. Dozvedela som sa, že zomrel rok predtým.

Tak dlho som túžila po skutočnej, milujúcej rodine. Priatelia, ktorých som si našla po príchode do Paríža, sa stali členmi mojej starostlivo vybranej náhradnej rodiny. No odkedy sem prišli Nemci, rozutekali sa ako vietor – väčšina sa uchýlila do neokupovanej zóny alebo dokonca úplne odišli z Francúzska. O čo ľahšie by sa mi žilo v tomto zvláštnom novom svete, keby som mala žijúcich rodičov, súrodencov alebo aspoň vzdialeného bratranca či sesternicu? Začala som krájať cibuľu a oči sa mi naplnili slzami. Čo len budem robiť? Prežijem toto všetko celkom sama?

„Môžem nejako pomôcť?“ Pri zvuku Tomaszovho hlasu som sa strhla. Obrátila som sa, stál vo dverách. Rýchlo som si utrela oči.

„To tá hlúpa cibuľa, rozplakala ma,“ zamrmľala som. „Macesové knedle už asi nestihnem, ale možno by si mi mohol pomôcť so slepačou polievkou – bez sliepky.“

„Slepačia polievka bez sliepky?“ zopakoval začudovane.

„Áno, to je najnovší výstrelok tej prekliatej prídelovej kuchyne.“

„Ach, túto kuchyňu poznám veľmi dobre,“ povedal a vzal dve mrkvy, čo som mu podávala.

Keď sa pustil do krájania, v mysli sa mi vynorila predstava Aurélie v jej kuchyni v štvrti Pigalle. Predstavovala som si, že aj ona sa raz večer na jednom zo svojich vystúpení stretla s boxerom a on jej ponúkol, že jej uvarí večeru. Lenže boxer z môjho románu by sa rozhodne nevyfintil do ružového saténu. Vyzeral by ako Tomasz, to áno, ale mal by na sebe nohavice a tričko s krátkymi rukávami, a pri krájaní mrkvy by sa mu napínali bicepsy. *Prestaň myslieť na Aurélie!* pokarhala som sa v duchu.

„Takže si z Poľska?“ spýtala som sa, postaviac hrniec na sporák.

„Áno. Ale do Francúzska som prišiel, keď som mal osemnásť. Rodičia ma poslali za strýkom, ktorý je – bol – krajčír v Pletzli, v Ma-

rais,“ dodal, akoby som nepoznala jidišský názov židovskej štvrte v štvrtom obvode.

„Ó áno,“ odvetila som s predstieranou znalosťou, hoci pravdou bolo, že som tam bola iba raz – aby som si vyhládla prostredie pre scénu v jednom zo svojich románov, kde sa Aurélie po ťažkej chrípke snažila zohnať dobrý slepačí vývar. „A ako dlho si tu?“ spýtala som sa, čiastočne preto, aby som zistila jeho vek.

„Sedem rokov. Iróniou je, že rodičia ma sem poslali, aby som unikol rastúcemu antisemitizmu v Poľsku.“

„To je teda poriadna irónia.“ Vysypala som nakrájanú zeleninu do hrnca. Takže mal dvadsaťpäť – rovnako ako ja. „Bolo to tam zlé?“

„Veľmi.“ Smutne sa pousmial. „Ale nebolo to iba zlé. Práve to ma inšpirovalo stať sa boxerom.“

„Prečo?“

„Keď som vyrastal, videl som, ako mojich ľudí bijú len preto, lebo sú židia. Rozhodol som sa, že sa chcem brániť – a chrániť aj iných. Ale to by si mala vedieť najlepšie, keďže si expertka na Krav magu.“ Preto som mu len klamala, že ovládam toto bojové umenie – ako by som nevedela, že lož má krátke nohy!

„A práve preto ho Imi Lichtenfeld vymyslel,“ pokračoval, „aby sa židia mohli brániť proti fašistom v Bratislave.“

„Viem,“ odvetila som vzdorovito.

„Dúfam, že ma naučíš nejaké dobré obranné údery a kopy,“ uškrnul sa.

„Dnes večer sa to nehodí. Mali by sme sa kajať a odpúšťať.“

„Máš pravdu.“ Jeho pobavený úsmev však naznačoval, že ma prekukol.

Keď sa polievka dovarila, odniesli sme ju v pariaticich sa miskách na jedálenský stôl. Pri vôni cibule mi v žalúdku nahlas zaškvákalo. Pre môj dramatický odchod z Café de la Paix som od raňajok nezjedla ani sústo.

„Nemáš v Paríži žiadnu rodinu, s ktorou by si mohla stráviť Deň zmierenia?“ spýtal sa Tomasz, keď sme sa usadili.

„Nemám žiadnu rodinu,“ odpovedala som.

Zarazil sa, lyžica mu zastala na polceste k ústam. „To naozaj? Každý má predsa nejakú rodinu.“

„Mama mi zomrela, keď som bola ešte bábätko, a otec pred dvoma rokmi. Obaja boli jedináčikovia a moji starí rodičia už tiež nežijú.“

„To mi je ľúto.“

„Nemusí. Mne nie je.“ No moja trúfalosť len zakrývala tú malú priehlbinku osamelosti, ktorú som cítila hlboko v sebe. „Najbližšie k rodine mal ku mne môj sused Levi, ktorý býva – *býval* – o poschodie vyššie, ale utiekol, keď sa dozvedel, že sem idú Nemci.“

„Ty si nechcela odísť?“

„Nie! Prečo by som mala? A kam by som šla? Vichystické Francúzsko nie je o nič slobodnejšie než okupované.“

Prikývol.

„A okrem toho, tvrdo som pracovala, aby som toto všetko dosiahla,“ ukázala som rukou po byte. „Prečo by som to mala prenechať Nemcom?“

„Zarobila si si na to sama?“

„Samozrejme. Ako inak by som k tomu prišla?“

„Netuším. Predpokladal som, že pochádzaš z bohatej rodiny – alebo si sa vydala za bohatého muža.“

„Už veľmi dávno som sa rozhodla, že sa nikdy nevydám,“ odpovedala som.

„Naozaj?“ Nadvihol jedno obočie a ja som si v duchu poznamenala, že je to príťažlivý detail postavy – ak by som ešte niekedy mohla písať romány.

„Áno.“

„Môžem sa spýtať prečo?“

„Nikdy sa nechcem ocitnúť v situácii, kedy by ma muž mohol ovládať.“

„Zaujímavé.“ Zamyslene prikývol. „A čo ak by si stretla muža, ktorý by ťa nechcel ovládať?“

„To určite nebudem riskovať. V každom prípade som hrdá, že som si na toto všetko zarobila celkom sama.“

Niečo v jeho pohľade sa zmenilo. Akoby ma už viac nevidel len ako nejakú bláznivú ženskú, ktorá sa rozpráva s vymyslenými postavami a bez rozmýšľania hádže bábiky do rieky. Bol to pohľad plný zvedavosti a rešpektu.

„Si veľmi zaujímavá žena, Claudette Weilová.“

„Ďakujem. Počkat! Odkiaľ poznáš moje celé meno?“

„Zbežne som si prezrel tvoju knižnicu, kým si bola v kuchyni.“

„Aha, jasné.“

„Obdivujem ťa, že si tu zostala,“ povedal zrazu a zatváril sa nesmierne vážne.

„Naozaj?“ Aj keď som Tomaszu vôbec nepoznala, jeho obdiv vo mne vzbudil slabý záblesk nádeje.

„Áno, najmä preto, lebo si spisovateľka.“

„Ako to myslíš?“ Okamžite som pocítila potrebu brániť sa. Naznačoval vari, že umelecké duše nemajú odvahu postaviť sa nacistom?

„Máš skutočný dôvod zostať.“

Položila som lyžicu. „Nerozumiem ti.“

„Veď je to jasné. Zabudni na svoje príbehy o tanečníci z Pigalle...“ Očividne si prečítal aj anotácie na obálkach mojich kníh. „Keď sa toto všetko skončí, mohla by si celému svetu povedať, čo nám urobili. Mohla by si o tom napísať knihu.“

„Vlastne... To by som asi mohla.“ Pomyslela som na to, že som úmyselne urobila z Aurélie katolíčku, nie židovku, a zrazu som sa cítila previnilo. Ako dieťa ma katolícka cirkev vždy fascinovala svojou melodramatickosťou. Všetka tá vôňa kadidla, reči o vine a hriechu a myšlienka vyraziť svoje najtemnejšie tajomstvá neviditeľnému kňazovi v spovednici – bolo to také vzrušujúce. „Ona ale nie je židov-

ka,“ ukázala som lyžicou na Aurélie, ktorá teraz sedela opretá o svietniky uprostred stola.

„No a?“ Tomasz sa na mňa nechápavo pozrel.

„Ty myslíš, že by som nemala písať romány?“

„Neviem. Na žánri nezáleží – pokiaľ svetu oznámiš, čo sa tu stalo.“

Mlčky sme dojedli, potom Tomasz pozrel na hodiny na rímse kozuba.

„Čoskoro zapadne slnko. Zapálime sviečky?“

„Áno, pravdaže.“ Spomenula som si na minuloročný Deň zmierenia s Levim. Levi zapálil tri sviečky – jednu na pamiatku zosnulých a dve na oslavu sviatku. Kiežby som si len vedela spomenúť na slová požehnania! Zobrala som zápalky a sviečku v sklenenom svietniku.

„Ja ich zapálím a ty prednes požehnania.“

„Dobre.“ Tomasz odsunul taniere nabok.

Najprv som zapálila sviečku a potichu si mrmlala útržky modlitby *kadiš*, ktoré mi ostali v pamäti, pričom som sa snažila vypudiť akúkoľvek spomienku na otca zo svojej mysle. Potom som odsunula Aurélie a zapálila dve sviečky v svietnikoch.

„*Baruch ata adonaj elohajnu melech ha-olam, ašer kidišanu b'mitzvotav v'tzivanu l'hadlik ner šel šabat v'šel yom ha-kippurim*,“ odriekal Tomasz a ja som zatiaľ zapalovala sviečky. Mal hlboký a melodický hlas, znel ako violončelo – ďalší veľmi prítiažlivý detail postavy, poznamenala som si, no rýchlo som tú myšlienku zahнала. „Budeme odriekať aj *šehechejanu*?“ spýtal sa.

„Samozrejme,“ odpovedala som a v duchu sa modlila, aby som si to ešte pamätala.

„*Baruch ata Adonaj Elohejnu melech ha-olam, šehechejanu, v'kijemanu, v'bigijanu la-zman ha-zeh*.“

Opakovala som každé jeho slovo s nepatrným oneskorením, aby to vyzeralo, že hebrejčinu stále ovládam plynule.

„Na Kol Nidre do synagógy asi nepôjdeme,“ poznamenal Tomasz s trpkým úsmevom.

„Nie,“ odvetila som, pocítiac úľavu, že som sa vyhla ďalšej možnej hanbe, keby som si nedokázala spomenúť na slová tejto modlitby.

„Ale mohol by som ju zaspievať,“ dodal.

Ten chlap je nemožný! Ak by sa niekedy rozhodol zavesiť box na klinec, mohol by sa pokojne stať rabínom.

„Áno, pravdaže. To by bolo krásne.“ Narovнала som sa na stoličke, keď ma zrazu premohla nevhodná túžba zasmiať sa nad absurditou celej situácie. U mňa doma sedí za stolom cudzí chlap v mojom ružovom saténovom župane a chystá sa predniesť modlitbu, ktorou sa začína Deň zmierenia. Ale bolo mi jasné, že smiech teraz nepripadá do úvahy. Modlitba Kol Nidre je vážna vec, musím sa ovládnuť.

„Mohol by som použiť tvoj obrus?“ spýtal sa Tomasz.

Nechápavo som naňho pozrela. „Načo?“

„Namiesto modlitebného pláštá *talit*. Je biely,“ vysvetlil.

A to, prosím, práve vo chvíli, keď som si myslela, že tento večer už nemôže byť čudnejší.

„Áno, len si posluž.“ Odsunuli sme taniere a ja som nadvihla svietnik, aby mohol vziať obrus. Potom si ho prehodil cez plecيا ako modlitebný šál.

„Pokojuje si aj ty daj niečo biele,“ povzbudil ma a pohľadom ukázal na moje smaragdovozelené šaty. „A ak by si mala niečo, čo by som mohol použiť ako *kipu*...“

„Ó áno, samozrejme.“ Vyskočila som od stola. „Hneď som späť.“

Rozbehla som sa do spálne, kde som predtým na podlahu vyhľadza polovicu šatníka. Jediné biele oblečenie, čo som mala, bola košela, ktorú som používala ako ochranný plášť počas môjho krátkeho maliarskeho obdobia po stretnutí s Pablom Picassom v Café de Flore. Flaky karmínovej a modrej farby nechceli zísť dolu, ale hádam bude dostatočne biela. Čo by som mu tak dala ako *kipu*? Pohľad mi padol na čipkovanú dečku na toaletnom stolíku, ktorú mi ušila pani Bella-myová. Boli na nej vyšité sedmokrásky, ale aspoň mala kruhový tvar.

Košľu som si natiahla na šaty a vrátila sa do obývačky. A tam, za vrchostolom, stál Tomasz v mojom župane a obruse. Len-len že som sa nerozosmiala. Zamaskovala som smiech kašľom.

„Si v poriadku?“ spýtal sa.

„Áno, áno, úplne,“ zahabkala som. Nikdy by mi nenapadlo, že by sa na tomto príšernom dni našlo čokoľvek vtipné, a vlastne som za to bola veľmi vďačná. „Čo povieš – hodilo by sa to?“ Podala som mu čipkovanú dečku. „Tie sedmokrásy si nevšímaj.“ Horko-tažko som udržala smiech.

„Sedmokrásy mám rád,“ zašomral stroho.

„Aj ja!“ zvolala som, keď si dečku položil na hlavu.

„Mám začať?“ spýtal sa a odrazu vyzeral nsmelo.

„Áno, prosím.“ Neisto som sa postavila na opačný koniec stola, medzi nami sa mihotali plamienky sviečok.

Ale len čo začal spievať, chuť rozosmiať sa a všetka trápnosť situácie sa okamžite rozplynuli. Jeho spev sa ešte viac podobal zvuku violončela a úplne ma uchwátil. Každé slovo bolo presiaknuté emóciami, hlas sa mu občas zatriasol. Bolo to dojímavejšie a krajšie než čokoľvek, čo som kedy počula od kantorov v detstve.

Zavrela som oči a odrazu som bola späť – vo svojom rodnom meste, v Marseille, obklopená dospelými, ktorí spievali tie isté slová v hebrejčine. Kol Nidre vznikla v stredoveku, v čase, keď boli židia prenasledovaní a nútení konvertovať na iné viery. Bola to modlitba o odpustení sľubov daných iným náboženstvám pod hrozbou smrti. Keď som bola mladšia, pripadala mi vzdialená a nepochopiteľná, ale teraz, keď Tomaszov hlas naplňal miestnosť, slová zneli bolestne pravdivo. Prinúťia nás nacisti zrieknuť sa viery? Pridať sa k nim v ich uctievaní takzvanej nadradenej rasy? Spolu s narastajúcou silou Tomaszovho spevu vo mne rástlo rozhorčenie. Myslela som na všetkých židov, ktorí počas storočí spievali Kol Nidre, a prvýkrát v živote som pocítila čosi, čo som si doteraz nepripúšťala – hlboké spojenie a ver-

nosť svojmu ľudu. Keď Tomasz dospel k časti, kde sa pridáva celé zhromaždenie, spontánne som sa pridala. Zvuk našich hlasov, ktoré sa prelínali v harmónii a vzdore, bol taký sladkobôľný, taký dojímavý, až mi po tvári začali stekať slzy.

Keď dospieval modlitbu po tretí raz, ako bolo zvykom, už som nevidela smiešny ružový župan ani obrus prehodený cez plecia. Videla som len jeho pohľad, ktorý sa stretol s mojím cez mihotajúce sa svetlo sviečok. A cítila som medzi nami prítomnosť niečoho omnoho väčšieho – akoby svojím zapáleným spevom privolať samotného Boha.

Tomasz si odkašľal a odvrátil pohľad, akoby ho odrazu premohol pocit trápnosti. „Páni,“ povedal, „to teda bolo niečo.“

Zotrela som si slzy z tváre. To, čo sa práve stalo, bolo také surové a skutočné, že som zatúžila byť úprimná. „Musím sa ti s niečím priznať.“

„Naozaj?“ Pozrel na mňa s iskrou zvedavosti. „No, ak sa nemáš priznať na Jom Kipur, tak kedy?“

Obaja sme sa zasmiali a opäť si sadli.

„Pravda. Ale ide o to, že...“ odmlčala som sa.

„Áno?“ spýtal sa ticho.

„Už roky som nebola v synagóge.“

„Koľko rokov?“

„Odkedy som utiekla... odišla z domu. Pred ôsmimi rokmi.“

„Ach.“

„Odvtedy som vlastne nedodržiavala žiadne náboženské zvyky. Snažila som sa...“

Spýtavo sa na mňa zahľadel.

„Snažila som sa zabudnúť.“

„Zabudnúť na Boha?“

„Nie. Áno. Nie. Neviem.“

Zasmial sa na mojej nerozhodnosti.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Rozprávačka z Auschwitzu.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.